

Документація

Марко Антонович

Українське Історичне Товариство

Монреаль, Канада

ДО ДИСКУСІЇ НАВКОЛО М.С. ГРУШЕВСЬКОГО

ВІД РЕДАКЦІЇ

З нагоди відзначення 100-ліття з дня народження М. Грушевського в 1966 р., проф. Омелян Пріцак помістив статтю «Із нагоди столітнього ювілею історика» в журналі *Листи до приятелів* (1966, чч. 157-159, кн. 5-7). О. Пріцак у цій статті наніс образу і висунув поважне обвинувачення Голові Української Центральної Ради і найвидатнішому українському історику, мовляв він «своєю науковою і політичною діяльністю спричинився у вирішаючий спосіб до моральної і фізичної ліквідації української аристократії» (цит. пр., стор. 13, наше підкреслення). Президія УІТ звернулася до О. Пріцака, щоб він відкликав цей неетичний закид, зроблений з нагоди 100-ліття народин Грушевського, або, щоб дав джерельні докази на свої твердження. Він нічого не відкликав, ані не дав жадного джерельного підтвердження на свої виводи. Проте в 1992 році в київському часописі О. Пріцак даліше боронить свої «критичні зауваги в 1966 році» і твердить, що Грушевський «зневажав еліти»(?) і вивищував «народні маси» та декретував, «що власне оті спілці повинні бути альфою і омегою історичної розвідки...» (*Старожитності*, ч. 9, 1992, стор. 4). Також М. Грушевського, який з Центральною Радою допровадив в 1918 році до реалізації державного постулюту української нації, називає «антидержавником»... Отже автор даліше продовжує ширити свої гіпотези з 1966 року, не звертаючи уваги на їхню контролерсійність і недолугість.

Тепер друкуємо статтю д-ра Марка Антоновича «До дискусії навколо М.С. Грушевського» написану в 1966 році з нагоди гіпотез О. Пріцака відносно творчості і діяльності М. Грушевського, які він висловив у статті «Із нагоди столітнього ювілею історика». Стаття М. Антоновича не втратила своєї актуальності в 1992 році, в якому О. Пріцак даліше намагається «боронити» свої гіпотези. Вже найвища пора, щоб він відкликав свої образливі обвинувачення нанесені акад. М. Грушевському.

Л. Винар

* * *

Столітній ювілей з дня народження Михайла Сергійовича Грушевського не міг пройти незамітно в українському житті. І справді більшість українських пресових органів у вільному світі відзначила цю дату, як уміла.

Не пройшли ці замітні роковини без відгомону і на Україні. Вперше на сторінках радянської преси після понад 30-річної перерви згадано М. Грушевського не лише як «фальсифікатора, буржуазного націоналіста, бандита чи неука».¹ Щоправда спільна стаття І. Бойка і Є. Кирилюка грішить багатьма недоліками, перекрученнями та тенденційним тлумаченням. Але, чого ж можна сподіватися від учених, над головою яких висить Дамоклів меч Москви? Отже, хоч та стаття і написана з грубо комуністичних позицій її все ж таки треба привітати, як першу ластівку, першу спробу показати одного із найбільших українських учених хоч у трохи реалістичнішому світлі.²

Тим незрозумілішим є гострий напад проф. О. Пріцака на цю імпозантну постать нашої науки, а вже зовсім дивним є факт, що стаття з'явилась у журналі, який за життя його творця і першого редактора св. пам. д-ра Миколи Шлемкевича здобув собі пошану і приязнь як друзів так і противників.³ Нещасливою треба назвати також обставину, що редакція, намагаючись зробити рекламу проф. О. Пріцакові, якої він, до речі, зовсім не потребує, представила його як викладача Гарвардського університету, надаючи цим надто дискусійній і несправедливо суб'єктивній статті, видимість науковости. Кожен учений має право на дискусію і на писання публіцистичних статей, але чи ж не краще тоді ці статті писати з позицій звичайного громадянина, а не ученого? Публіцистом був також М.С. Грушевський, однак він ніколи не виставляв своїх публіцистичних статей як наукових розвідок, як це сугерує нам у випадку статті О. Пріцака редактор «Листів до приятелів».⁴

Основний недолік статті О. Пріцака в тому, що автор писав її з заострено ідеологічних позицій, яких, оскільки ми можемо судити, не поділяють навіть прихильники цієї ідеологічної концепції. Автор статті, дивлячися крізь вузенькі окуляри ідеолога порушує перспективу й

¹ І. Бойко та Є. Кирилюк, М.С. Грушевський, *Літературна Україна*, ч. 77 (30 вересня 1966).

² Варто підкреслити той факт, що в «Українському історичному журналі», який виходить у Києві, промовчано зовсім роковини Грушевського!

³ Омелян Пріцак, У століття народин М. Грушевського, «Листи до приятелів», ч. 157-159, книжка 5-7, 1966, стор. 1-19.

⁴ Треба підкреслити, що сам проф. О. Пріцак не розглядає цієї статті як наукової, як він виразно зазначив у розмові з нами, отже вина за це падає на редакцію, яка в числі 160-162, книжка 8-10, 1966, стор. 55-60 ще й долила олії в вогонь зовсім уже несерйозною статтею В.Р. «Розмова з читачем».

у своїй упередженості бачить лише те, що підходить під його теорію, а промовчує і не помічає того, що виходить поза рамки його ідеологічних настанов і протирічить його положенням.

Цілком закономірно стаття О. Пріцака з уваги на свої ідеологічні позиції перегукується з деякими положеннями І. Бойка та Є. Кирилюка, зокрема в їх спільній боротьбі з ідеєю безклясовості української нації (народу — широких мас) — тези, яку *теоретично обґрунтовував* і обстоював М. Грушевський. Підкреслюємо слово теоретично, бо в цьому контексті воно важливе.

Від 60-х років минулого сторіччя переважна більшість представників української провідної верстви була рішучим прихильником тої або іншої ідеології. Трудно було б сьогодні назвати з наших тодішніх діячів когось, хто не визнавав би в теорії якоїсь ідеологічної доктрини, і з її позицій не поробив був теоретичних заяв, які дуже часто розходились з світовідчуттям, думанням, характером і темпераментом даної людини. У зрілому віці гострота ідеологічного мислення трохи притуплювалась, втрачала молодечу необдуманість, але завжди була приявна, без уваги на те, чи дана людина стояла ввесь час «на тих самих» позиціях, як наприклад В. Антонович, О. Кониський, М. Драгоманов, С. Русова та інші, чи міняла часто свої позиції, як П. Куліш.

Надто спрощено було б ділити, як це часом робиться, тодішніх громадян на демократів і лібералів, адже ж були й інші світоглядові та ідеологічні позиції. Однак, дослідник ніколи не сміє забувати, що на віть найвірніший представник якоїсь ідеології, цебто більше чи менше статичної форми, був живою людиною, що в практичній діяльності міг розходитись (і розходився) з ідеологічними положеннями, які він теоретично визнавав, хоч сам він цього інколи не помічав, а часом і з обуренням відкинув би такий закид.

Коли б ми це забули, тоді наше розуміння усіх діячів другої половини минулого та й першої половини поточного сторіччя було б силою обставин скресленим. Отже, коли ми в О. Пріцака читаємо, що «Грушевський залишився на все життя вірним світоглядові своєї молодості, що, до речі, ніколи не вийшов поза сферу нереальної романтики та ідилії»,⁵ то й тут треба говорити про прикре непорозуміння. О. Пріцак хоче сугерувати думку, мовляв, М. Грушевський не проходив еволюції, не зміняв своїх поглядів.⁶ Як можна таке твердити про людину, яка від літеплого україnofільства в юнацькі роки, перейшла пізніше на позиції українства і визнавала праві погляди (до речі позиції Антоновича-Кониського, що їх один час поділяв і Грушевський, зовсім

⁵ *Op. cit.*, стор. 3-4.

⁶ У Києві Грушевський, мовляв, «... в ділянці світогляду не здобув нічого нового...», *op. cit.*, стор. 4; «... Грушевський не мав творчих спосібностей, що уможливили бы йому конфронтувати здобуту в молодості теорію з дійсністю та новими здобутками науки про людину, та проробити потрібні корективи у своєму світогляді...» (стор. 16-17).

не були за другої половини 80-х років, коли Грушевський прибув до Києва, такими «аполітичними», як їх з цензурних та інших причин називали визнавці цих позицій). Потім М. Грушевський у Львові обстоював спершу позиції прогресивних народовців, опісля перейшов на позиції Драгоманова, далі став одним з основоположників Народно-демократичної Партиї, а ще пізніше почав звертатися чим далі тим більше вліво, доходячи спершу до руху есерів, а ще пізніше до лівого його крила. І як з такої людини можна робити неживу схему, непорушного доктринера, — це вже загадка О. Пріцака.

Та й наукова праця М. Грушевського зовсім не обмежується лише «курсом історії України з перспективи народників 70-х років»,⁷ а де ж сотні інших праць, а де «Історія української літератури» М. Грушевського, твору, про який з деяких міркувань можна сказати, що він перевищує навіть 10-томну історію України. Звичайно, цей твір лишився поза сферою уваги О. Пріцака, а шкода, бо він перекреслює багато тверджень, що їх в необдуманому запалі висловив автор статті.

Уже проф. О. Оглоблин у своїх працях про М. Грушевського зазначав і той факт, що праця над Хмельниччиною вплинула на зміну поглядів ученого.⁸ Кожний хто, читав останні томи історії Грушевського, це відчуває і можна було б привести багато прикладів на їх підтвердження. Зрештою і раніша праця М. Грушевського, Культурно-національний рух на Україні в XVI-XVII віці,⁹ уже виходить по суті поза рамки звичайного «народництва», і доказує, що Грушевський постійно розвивався і еволюціонував, хоч не мав він на совісті таких різких скоків, які характеризували іншого нашого великого історика Д. Багалія, а ці скоки, як бачимо, виправдує і схвалює О. Пріцак.¹⁰

Коли ж мова про саму теорію селянської нації, то її ми, очевидно, давно вже розглядаємо, як данину тій епосі. Ця теорія була одностороння, хоч протягом декількох десятиліть (50-ті-80-ті роки минулого сторіччя) вона, на жаль, не була такою вже неправильною, як це сьогодні, підкреслюючи окремі винятки, намагаються довести деякі історики.

Зрештою в політичному аспекті ця ідея б'є найбільше по большевиках, бо вона підкошувала базу большевицької революції на Україні і тому саме большевики стільки труду й злоби вклали у спростування цієї ідеї. Та й тут О. Пріцак зовсім неправильно всю вину за «народницьку» концепцію спирає на В. Антоновича і М. Костомарова. А хто її з наших діячів XIX сторіччя, включаючи всіх наших істориків, не поділяв? Той хто хотів би тут цитувати П. Куліша, не сміє забувати,

⁷ *Op. cit.*, стор. 16.

⁸ Український *Історик*, ч. 2-3 (1964), стор. 3-5 і ч. 1-2 (1966), стор. 10-11 (зокрема прим. 14).

⁹ Перше видання 1912, друге 1919 р.

¹⁰ *Op. cit.*, стор. 3.

що саме він, як історик і етнограф далеко гостріше обстоював цю «народницьку» ідею до кінця 50-х років ніж будь-хто інший.

М. Костомарова і В. Антонович українці висилали, коли їм треба було вести переговори з вищими польськими чи російськими верствами, а В. Антонович, як відомо, цю роль виконував не лише на території царської Росії, але й у Галичині.¹¹ Якраз В. Антонович притягав до Київської Громади представників вищих верств, проти чого бунтувалися інші члени. Ось, наприклад, уривок з оповідань О.І. Левицького: «... Драгоманов доводив (на засіданні Громади — М.А.), що ба-гацько єсть чого закинути українцям. Єсть у нас банкір Рубінштайн, так він у нас громадянин, а разом з тим банкір. Чи це личить українцям? Єсть у нас Беренштам, а в його дім на Олександровській вулиці. Єсть Михайло Петрович Старицький, а він займається тим, що виробляє сухарі на сухарному заводі. Л. Ільницькому попало за його книгарство. Антонович особливо страждав, сидів, закривши лице руками. Тільки ми й бачили після цього Рубінштейна...»¹² Отже, якщо вже говорити про «теорію українського „народництва“», як про «явище патологічне»,¹³ то в цьому ще найменше можна обвинувачувати М. Костомарова і В. Антоновича, як показує цей приклад. А таких прикладів можна було б подати більше.

Саме для покоління 60-ників була досить характерною ідея притягання вищих верств до української справи, а лише дуже радикальні елементи, до яких ні Костомаров, ні Антонович не належали, виступали рішуче проти будь яких контактів з вищими верствами.

В ідеологічній структурі О. Пріцака перебільшенню роль приписано шляхті-дворянству. Правда, в 16-18 століттях роля шляхти в будівництві української держави й у веденні української культурної, наукової та мистецької праці була першорядною. Без участі вищих верств тяжко собі взагалі уявити існування України в ту «козацьку» добу. Це нам стало добре відоме після видання історичних праць В. Липинського. Однак, і тут треба спростувати ще одне твердження О. Пріцака; після упадку державного українського життя, швидкими темпами почав проходити процес жахливого занепаду й деморалізації вищих українських верств, позбавлених можливості працювати для рідної держави. Цей розклад так майстерно віддав у своїх творах Г. Квітка-Основ'яненко («Пан Халівський» та інші твори).

І саме тому нам трудно погодитись з положенням О. Пріцака, що «в дійсності український народ і по упадку козацької держави був нормальним народом» (підкр. О.П.).¹⁴ Жодного народу, що тривалий час

¹¹ Роль Антоновича у підготовці «нової ери», тощо.

¹² З записок В.П. Науковий Збірник УВАН у США, т. I, Нью Йорк 1952, стор. 104-110.

¹³ О. Пріцак, цит. стаття, стор. 10.

¹⁴ Op. cit., стор. 10.

перебуває в неволі, а ще до того під гострим тиском чужого самодержавства, яка руйнує місцеві порядки й заводить чужі закони, скеровує торгівлю в інше русло, експлуатує населення, тощо, не можна назвати нормальним. Щоправда Україна після Переяславської угоди вміла ще довго триматися й плекати своє відмінне від московського життя, але протягом XVIII-го сторіччя це стає чим далі труднішим. Геройські зусилля найкращих представників нашої провідної верстви віддали повне поневолення України на багато десятиріч, але запобігти йому врешті решт не стало в них сили. «Нормальними» такі відносини аж ніяк назвати не можна.

Дехто уважає кінцем нашої держави 1654, дехто 1709, дехто 1764, дехто 1775, дехто 1834 рік (скасування магдебурзького права в Києві). Це лише показує яку вперту боротьбу вів наш народ за втримання самобутності,¹⁵ а все ж таки, мабуть, таки найбільшого удару нашим тодішнім вищим верствам завдала Катерина II прирівнюючи їх у правах до дворянства. Перебороти згубні впливи матеріального добробуту, пов'язаного з наданням дворянських прав, зуміли лише окремі представники нашого дворянства. Список досягнень нашої аристократії, що його подає О. Пріцак, можна було б значно поширити (зокрема бідні його дані про технологічні винаходи та про нововведення в сільському господарстві наших тодішніх панів), але чи ж вони щось доказують?

Наприкінці XVIII сторіччя ми мали приблизно сто тисяч українських дворян. А скільки їх лишилося наприкінці XIX сторіччя? Це найкраща відповідь на те, як швидко проходила деморалізація і денационалізація цієї О. Пріцаком так возвеличеної верстви. Честь і слава окремим представникам нашої аристократії, які ще подекуди й у XIX сторіччі робили корисну для України та її культурного і економічного розвитку працю, але вони не в стані врятувати чести цілої кляси в цих безпросвітніх часах розкладу.

У цій ситуації, в другій половині XIX століття, наші діячі саме тому, що були реалістами ставили ставку на єдину силу, яка мала потенціяльне значення — селянство. Звичайно спершу воно було ще поневолене, бідне, несвідоме, затуркане. Але розвиток подій виправдав цю ставку. Коли не можна було ставити на дворянство, а робітництва ще не було, та й міщенство, як ми знаємо з спогадів М.А. Славінського,¹⁶ навіть такого великого міста як Київ, було напів селянським, то куди ж мали звернути очі наші діячі 60-70 років? Чи можна собі уявити, якою катастрофою була б ставка на дворянство для української національної ідеї в тих часах?

Позитивна роль дворянства як кляси в історії України закінчується

¹⁵ Деякі звичаї й установи козацьких часів жили й пізніше.

¹⁶ Цитуємо за машинописом.

остаточно приблизно наприкінці першої половини XIX сторіччя.¹⁷ А все ж таки О. Пріцак виписуючи каталог досягнень окремих наших дворян забув згадати одне, чи не найбільше досягнення українського дворянства як кляси. Це останній великий спалах енергії його в перших десятиріччях XIX століття, коли наша аристократія стала творцем ідеї українського націоналізму, звичайно у тогочасному значенні цього слова.¹⁸ Процес цей досить довгий, складний і в подrobiцях ще не засований, але праці проф. О. Оглоблина про наших передових діячів кінця XVIII і початку XIX сторіччя, про Новгород-Сіверський кружок, про «Історію Русів», тощо, дали для цієї теми багатий фактичний матеріал.

А саме тому, що серед нашої аристократії ще за 30-40 років XIX століття націоналістичні ідеї були досить поширені, там міг знайти таких палкіх прихильників Т. Шевченко з своїми революційними і націоналістичними думками, хоч з другого боку саме з життєпису Шевченка ми бачимо й яскраві приклади розкладу дворянства.

У своїй ідеалізації дворянства О. Пріцак доходить до того, що закидає М. Грушевському, що це, мовляв, саме він «своєю науковою і політичною діяльністю спричинився у вирішальний спосіб до моральної і фізичної ліквідації української аристократії».¹⁹ Чи це *lapsus calami*, чи злобний наклеп, чи приkre непорозуміння? Цей закид настільки голословний і неетичний, що дивується, як хоч би в публіцистичній статті його можна висувати. Питається: кого ж це саме з української аристократії морально й фізично ліквідував М. Грушевський? Нам взагалі невідомо про будь яку ліквідацію, яку проводив чи до якої спричинявся М. Грушевський, а коли О. Пріцакові такі речі відомі, то їх варто назвати по імені.

Окремо можна дискутувати про державнотворчі спроможності нашої аристократії за часів революції. О. Пріцак про них дуже високої думки,²⁰ однак ця аристократія щось не дуже виявила ці свої здібності та практичний державнотворчий досвід, коли прийшов її час (після 29 квітня 1918), а вона ж мала пів року часу.

Ми мусіли відповісти на деякі закиди О. Пріцака. На жаль не на всі, бо це забрало б надто багато часу і місця. М. Грушевський мав свої прикрі риси характеру, він робив помилки в своєму житті, але ж кладучи на терези його позитивні і негативні властивості і додаючи до цього його, наукову, літературну й публіцистичну творчість, то згадані хиби характеру будуть рішуче переважені позитивними досягненнями,

¹⁷ О. Кониський у автобіографічному творі «Молодий вік Максима Одинця», Львів 1902, згадує ще з 50-х років багато патріотично настроєних панів з південної Чернігівщини і північної Полтавщини.

¹⁸ На це звернув увагу Л.К. Полухін, Формування історичних поглядів М.І. Костомарова. Київ, 1959.

¹⁹ *Op. cit.*, стор. 13.

²⁰ *Op. cit.*, стор. 13.

які О. Пріцак згірдливо аж двічі називає «ремеслом».²¹ Ми свідомо не торкалися його державнотворчої праці для добра України, залишаючи це більше від нас покликаним людям. Однак, як би риси характеру мали впливати на загальну оцінку людини та досягнень її, то де описаніться такі діячі як, наприклад, Черчіль, Клемансо, Бісмарк та й інші визначні особистості? А Грушевський же був багато лагіднішої вдачі. Чи може, лише тому, що Грушевський був українцем, до нього треба прикладати іншу мірку? Юрій Липа свого часу досить влучно говорив про окислителів нашого життя.²² Гірко, коли окислителями виступають такі люди, як О. Пріцак.

ДОДАТОК

У СПРАВІ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ М. ГРУШЕВСЬКОГО

На цьому місці друкуємо листа Президії УІТ до проф. Юрія Шевельова, президента УВАН, в справі заплянованої конференції про М. Грушевського в 1986 році. Треба згадати, що УІТ та УВАН у співпраці з іншими науковими товариствами, плянували відбути наукову конференцію в 1984 році у зв'язку із 50-и літтям смерті М. Грушевського. Вже було виготовлено програму заплянованої конференції, але з незалежних від УІТ причин, ця конференція не відбулася. Документація цієї справи зберігається в архіві УІТ. Зміст листа УІТ до проф. Ю. Шевельова говорить сам за себе й не потребує додаткових коментарів.

30.VI.1985

Високоповажаний Пан
 Проф. д-р Юрій Шевельов, Президент
 Української Вільної Академії Наук у США
 і Голова Комітету для підготовки конференції
 присвяченої М. Грушевському в 1986 році.
 Нью-Йорк.

Вельмишановний Пане Професоре,

Президія Українського Історичного Товариства щиро вітає ініціативу відзначення 120-их роковин з дня народження М.С. Грушевського, хоч це й не прийнята дата для ювілею. Такою датою було б 125 річчя. Все ж таки ми радіємо, що відбудеться чергова наукова конференція,

²¹ *Op. cit.*, стор. 4 і 16. О. Пріцак говорить про «ремесло історика». У зв'язку з М. Грушевським це звучить на смішкою.

²² Ю. Липа, *Українська доба*, (Варшава) 1936, стор. 21-24.

присвячена нашому найбільшому історикові, і віримо, що вона принесе щось нове в галузі грушевськознавства.

Щодо участі Українського Історичного Товариства в цій конференції, то УІТ хотіло б у першу чергу вияснити становище проф. д-ра О. Пріцака, директора УНІГУ і керівника катедри історії України ім. Михайла Грушевського.

З нагоди відзначення 100-ліття з дня народження М. Грушевського, проф. О. Пріцак помістив статтю «Із нагоди столітнього ювілею історика» (*Листи до приятелів*, 1966, чч. 157-159, кн. 5-7) в якій наніс обиду і висунув поважне обвинувачення Грушевському.

Твердження О. Пріцака про те, що М. Грушевський «своєю науковою і політичною діяльністю спричинився у вирішальний спосіб до моральної і фізичної ліквідації української аристократії» (цит. твір, стор. 13, наше підкреслення) є настільки неетичне й непристойне, що нам справді не зрозуміло, як може учений, який висунув таке обвинувачення проти акад. Грушевського, брати активну участь у будь-яких ювілеях, присвячених нашому визначному вченому. Нанесена обида є тимбільше жалюгідна, що великий Покійник не може боронити своєї національної і наукової чести, а його родина також не живе й не може стати в його обороні.

Протягом багатьох років ми домагалися на сторінках «Українського Історика», офіціозу УІТ, і в інших виданнях, щоб д-р Пріцак відклікав свій голословний закид, чи дав докази на твердження, висловлені ним з нагоди 100-их роковин народження М. Грушевського. Оскільки нам відомо, ні відклікання, ні доказів на своє твердження він не дав. Що ж змінилося за цих 20 років? Фізичною і моральною ліквідацією нашої аристократії займалися большевики, але ж ми їхніх ювілеїв не святкуємо. Закид Грушевському, що його зробив д-р О. Пріцак з нагоди відзначення 100 роковин його народження, мусить бути з'ясований, поки Українське Історичне Товариство може взагалі брати до уваги спільну участь у ювілії.

Українське Історичне Товариство вважає своїм обов'язком станути в обороні світлого імені Титана української національної історіографії і його наукової чести.

У житті і діяльності НТШ й ВУАН М. Грушевський взяв таку активну участь, що обидві наукові установи, які нав'язують до славних традицій минулого, не можуть бути байдужі до неморальних закидів на адресу колишнього керівного діяча обох установ. Тому ми надіємося і віримо, що ці дві наукові установи не лише зрозуміють принципове становище УІТ в обороні національної і наукової чести нашого найвидатнішого історика й організатора українського наукового життя, але вплинуть на проф. О. Пріцака відклікати і з'ясувати безпідставні закиди, зроблені ним з нагоди відзначення 100-тя народження М. Грушевського, або дати докази таких важких закидів.

Будемо вдячні за Вашу відповідь в цій важливій справі.

З належною пошаною

За Президію УІТ

Любомир Винар, Голова УІТ

Марко Антонович, Заст. голови УІТ

Олександер Домбровський, Науковий секретар

Копії: Проф. Олександер Оглоблин, почесний голова УІТ

Проф. Ярослав Падох, Голова АНТШ

Проф. Володимир Кубійович, Голова НТШ в Європі

Проф. Михайло Марунчак, Голова УВАН в Канаді

Д-р Богдан Стебельський, Голова НТШ в Канаді

Для інформації: Президія Наукової Ради при СКВУ